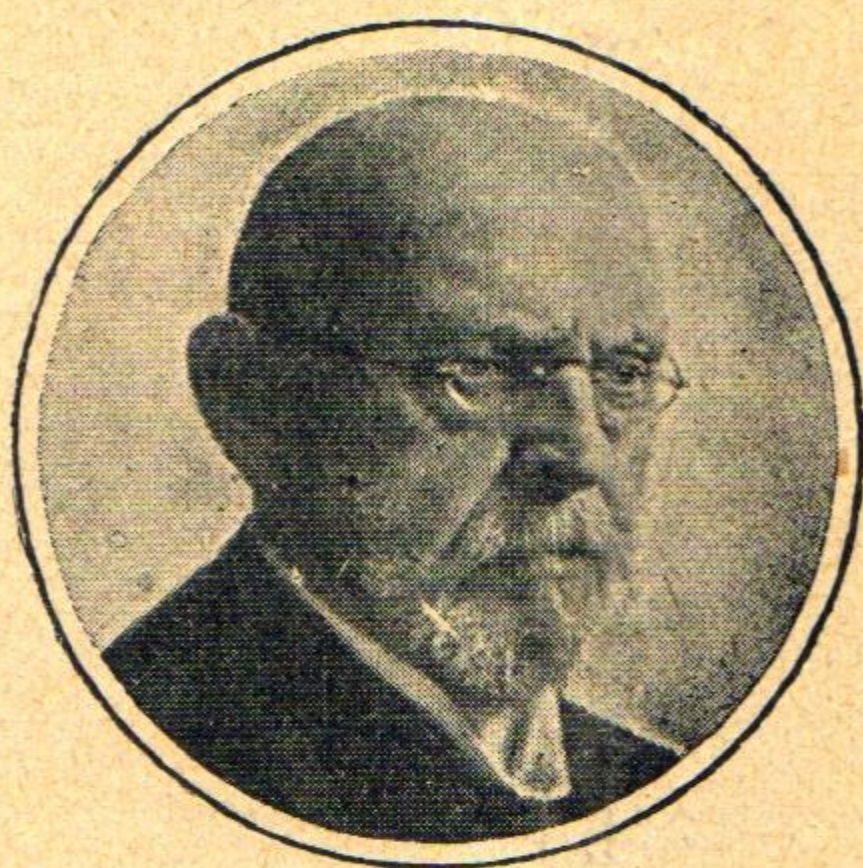

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROČNÍK XIV (IX) — ČÍSLO 15

80

80

V Praze 15. října 1931

LÉTO V PRAZE. Divadelní a vůbec umělecký život v Praze letos v červenci a po většinu měsíce srpna opět téměř zcela odumřel. Před cizinci, přicházejícími v tento čas do Prahy, representováno bylo naše dramatické umění toliko Arenou na Smíchově a její „vodní“ revuí. Ostatní divadla a zejména naše obě scény reprezentační i divadla městská byla uzavřena.

A přece těžko by bylo tvrditi, že všichni ti, kdož jako turisté přicházeli do Prahy, byli pokud se divadla týče, zcela bez zájmu. Byli zajisté mezi nimi mnozí, kdož by byli Prahu rádi poznali i po této stránce. A jejich počet jen by ještě stoupl, kdyby Praha dovedla jim vyjiti trochu vstříc a našla si pro ně nějaký ten magnet, jež by cizince k nám vábil a přitahoval. Tyto návštěvníky, u nichž by zájem umělecký převyšoval zájem turistický, ovšem nepřiláká taková „vodní revue“. Sotva je také přivábí cyklus do nemožností obehnaných operet, jak jej vždy v létě pořádá „Vinohradská zpěvohra“ v Městském divadle na Vinohradech. Mám za to, že v tomto případě zájem nedovede zvýšiti ani nápadně zdůrazněná okolnost, že některé z dávaných operet — Dolarové princezny, Rozvedená paní, Stambulská růže a jiné podobné věci úctyhodného stáří — jsou hrány v témže stylu a dokonce i v témže obsazení, jako byly hrány při svých premierách někdy před dvaceti lety. — Tuhle reklamu ostatně by si měly zakázat především účinkující dámy.

Pro zájem cizinců třeba hledati jiný pramen. Loni touto dobou referoval jsem zde o anketě časopisu „Letem světem“. Šlo o „slavnostní hry“, které by — podobně jako je tomu v Solnohradě či Bayreuthu — byly v letním období pořádány i v Praze. Anketa neměla kladného výsledku.

A tak jako loni i letos Praha po celou dobu prázdnin umělecky spala. Počet divadel, jež zůstala v provozu, sice proti loňsku vzrostl — vedle smíchovské „Areny“ a „Vinohradské zpěvohry“ hrálo se letos i v Jeřábkově „Velké operetě“ a v městském „Komorním divadle“ — umělecky však toto zvýšení neznamenovalo pranic — první scéna z jmenovaných hrála po způsobu „židovských“ frašek udělanou operetu, druhá francouzský kýč.

A přece bude nutno již jednou tuhle věc rozřešit. Praha nemůže již dlouho zůstat bez divadla, jež by i letní návštěvníky dovedlo poučit, na jakém stupni stojí divadelní umění u nás. Je konečně zcela lhostejno, jakou formou se tak stane: zda rozdělením prázdnin obou našich oficiálních scén — státní a městské — či výše zmíněnou formou „slavnostních her“, či nějakým jiným způsobem. Nelze však dlouho odkládat. Příští rok přivede do Prahy za příležitosti „všesokolského sletu“ obrovský příval cizinců a z nich jistě velmi mnozí zdrží se i přes čas oficiálních slavností sokolských. Budou pražská divadla i napřesrok representována „vodní revuí“? Kittl

Stručný přehled a orientace směrů v umění divadelním

Píše MILOŠ ŠIMÁČEK

Počátky českého umění divadelního
a směry předválečné

Minulého století nastává období rozkvětu českého divadelního umění a divadelní diletantství ustupuje opravdovému a výraznějšímu umění, zbývá přehlédnouti proudy a umělecká hnutí za dobu asi 70 let. Tedy asi od r. 1859, kdy se ujal vedení českého divadla ředitel Thomé a režisér J. J. Kolár a kdy bylo v Praze otevřeno divadlo Novoměstské. V „Osvětě“ z r. 1878 čteme toto upřímné doznání v článku E. Miřiovského: „Rokem tím (1859), jakož vůbec i veškeren duchovní život český znova ožil, tolikéž i dramatické diletantství ustoupilo umění.“

Období klasicismu, napodobující staré klasické umění řecké a římské, jež bylo koncem XVIII. a počátkem XIX. stol. vystřídáno obdobím romantismu jako reakcí proti nové antice, vymyká se tudíž svou vzdáleností z vývoje českého divadla vůbec, neboť tou dobou bylo české divadlo ve službách především vlasteneckých (C. k. vlastenské divadlo „Bouda“ v Praze, 1785—1790). Od r. 1812 byly pořádány české hry z ochoty pro dobročinné účely a tak pod. Umění zřejmě ustupovalo zájmu propagace národní, již bylo divadlo prostředkem. A byl-li to romantismus, který v letech 30. století XIX. ovládl české divadlo, mluvit o něm u nás jako o uměleckém divadelním směru bylo by předčasné v době, kdy se české umění divadelní teprve rodilo.

I. Romantismus

jako divadelní směr představuje opak klasicismu. Musil se nutně přežítí nápadným sklonem k středověku. Je to divadlo, topící se v „novém kouzlu středověkého ideálu krásna“, divadlo báječných dekorací, gigantických hradů, rytířských komnat, hlubin lesů, je to divadlo, milující tajemnost a přízraky. Romantismus byl mnohomluvný a mnohoznačný. Vynikal řečnickým uměním, krasořečí, skvělými frázemi a slovy, hřmotícími neméně než ostruhy jeho rytířských hrdinů. Tento romantismus, žijící svou slávu právě před 100 lety, náleží nenávratně minulosti. Zvítězil nad ním naturalismus jako důsledek realistického a naturalistického herectví romantismu. Jedině pro vývoj hereckého umění byl romantismus, vyžadující překreslování psychologických stavů svých herců a hrdin, dobrou školou pro herce pozdějšího psychologického dramatu. Sklon k romantismu zasahuje daleko do realismu i jeho her historických, kterým teprve Mistr Jirásek vtiskl ráz pravdivosti. Přesto má romantismus svá mezidobí nového uplatnění pod názvem novoromantismus. V nadvládě realismu a impresionismu hlásí se opět skvělými barvami, pathosem a scénickou stylisací. Tento nový romantismus má společný rys se starým v krasořeči a v touze šedivou skutečnost zkrašlovati; je vlastně proti pravdivému realismu.

Ze současných autorů dneška projevuje v dramatu sklon k romantismu na př. Růžena Jesenská. V dramatu historickém uplatňuje pathos řeči starého romantismu Rud. Krupička.

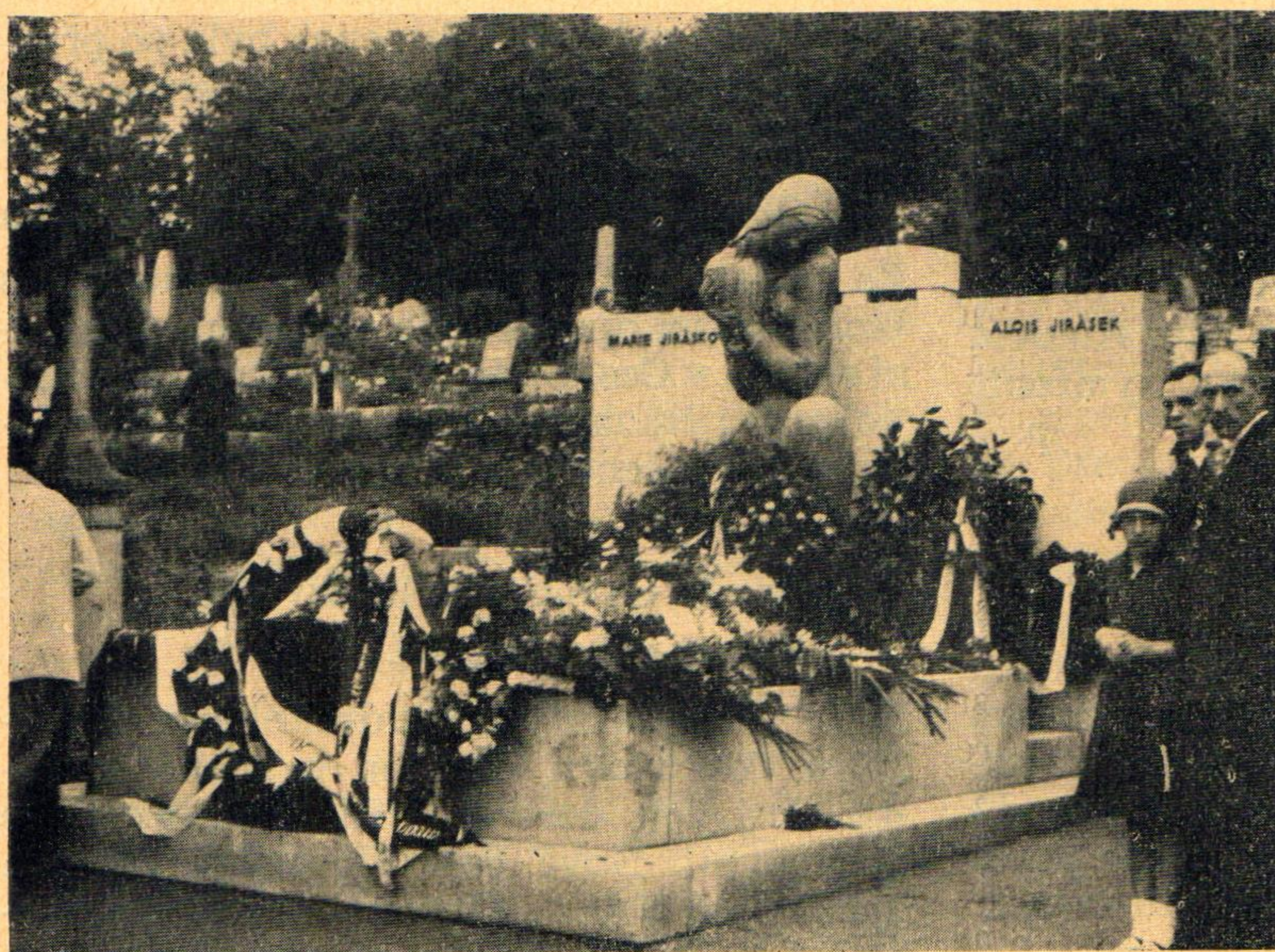
O básnících generace romantiků lze stručně opakovati slova kritika Mir. Rutteho (N. Č. D. 1918-26): „... neměli smyslu pro specificky divadelní složky divadla a neuvědomovali si, že drama vyžaduje zvláštní umělecké techniky... Divadlo nebylo jim více než hraná či aplikovaná poesie a proto přes bohatost básnického výrazu a jemné lyrické odstíny nezahlí význačněji do vývoje divadelní formy.“

II. Realismus a naturalismus

Řekli jsme, že realismus nepotřebuje téměř výkladu. Zobrazuje skutečný život a proto je nejsrozumitelnější. Bude nás více zajímati u srovnání s jeho výbojnějším bratrem — naturalismem.

Snahou obou směrů jest vzbuzovati ilusi skutečnosti herecky i scénicky tak, aby divák i herec zapomněli, že jsou v divadle. Realistická hra zobrazuje život se všemi jeho typickými znaky, povahami lidí, společenskými problémy, zabývá se psychologickou drobnokresbou, duševními stavy a projevy s tou jakousi výhradou, že hrubé projevy života zůstanou nepovšimnuty. Toto divadlo kladlo si za úkol lid vychovávat, proto se rozhodlo pro lepší stránky života. Věcem příliš „silným“ se vyhýbá — těch se ujal na-

Konstatujeme-li v historii českého divadla, že teprve v letech šedesátých mi-

Náhrobek
Mistra Aloise Jiráska
a jeho choti
na novém hřbitově
hronovském

s Horejcovou sochou
„Husitské ženy“
(Věnc ÚMDOČ. se stuhami
okrsků v popředí)

turalismus. Realismus uplatnil na jevišti běžnou, přirozenou mluvu a vyloučil monolog, samomluvu téměř úplně.

Děj s počátku nebyl hlavní podmínkou hry. Počátečnímu realismu šlo především o charakteristiku osob, zachycenou přecitlivělými detaily, odpozorovanými ze života. Tento realismus je jen slabě dramatický. Je více popisný, dokumentující současný život folklorními obrázky. Herectví, školené pozorováním skutečného života, dostoupilo značné dokonalosti — žel — jen v obkreslování života. Vyvrcholilo uměním ruského Moskevského Uměleckého divadla, vedeného Dančenkem a Stanislavským. Zde možno mluvit o klasickém realismu. Hůře se dařilo realistické jevištní výpravě. Také jeviště má vyvolávat dojem skutečnosti. Realistická a naturalistická dekorace zůstala problémem. Žádná malovaná kulisa divadla realistického ani stavěný materiál divadla naturalistického nemůže z daleka tak nápadně zobrazovat skutečnost, jako tomu může vyhovět herectví těchto divadel. Jakákoliv dekorace, malovaná nebo stavěná, nikdy nemůže se na jevišti svou formou přizpůsobit, neboť představuje vždy skutečnost, značně zmenšenou rámcem tu většího, tu menšího jeviště. Nejlépe se přizpůsobují divadla v přírodě, pokud nepotřebují uzavřené scény. Zde možno naturalisticky stavět domy, naopak nelze stavět interiéry. Novější výprava se starým, vlnivým plátnem vyhýbá a vypomáhá si vymoženostmi, jako německým kruhovým horizontem, do něhož staví rámové dekorace jako stojky, nebo buduje krajinu, domy a architektury jeviště naturalistického. (Viz dále o naturalismu!)

Hlavními pěstiteli realismu byli Rusové. Gogol je na př. takovým typickým představitelem realismu ruského, analytického, t. j. rozborného. U Gogola není již na jevišti dřívějších „reků“, nýbrž ve hře je jaksi hrdinou každý. Ruský realismus (na př. realismus Ostrovského) nezůstal bez vlivu ani na vývoj realismu českého v letech 80. minulého století. V té době byl průkopníkem českého realismu dramaturg Národního divadla pražského Lad. Stroupežnický. Právem či neprávem vytýkaný sklon realismu k naturalismu nutno posuzovat s hlediska názorů dotyčné doby. Na př. Stroupežnického realismus hry „Naši furianti“ (1887) narazil na odpor pro jadrnou, ale přirozenou mluvu českých sedláků, jejichž způsob řeči byl pokládán za „naturalistický přívěsek“.

Rovněž Ibsenem byl český realismus značně ovlivněn.

Jako předválečný realismus, reprezentovaný na př. Al. Jiráskem nebo Mrštíky, měl v sobě ještě stopy romantismu, jako se projevil v českém realismu také náladový impresionismus (Jiří Mahen), jako po válce poopravil svůj realismus uměleckým výrazem symbolickým Jar. Hilbert, tím spíše splýval mnohotvárný realismus s naturalismem, který je vlastně jen důsledným realismem.

Smuteční tryzna

za zemřelou pí Hübnarovou byla myšlena velmi pietně a velmi původně byla koncipována, ale, bohužel, selhala řečí Rutteovou počínajíc a gramofonovou reprodukcí končíc. Nezkušenost režie v použití pomůcek zmařila nejlepší úmysly. Kladem večera byla jediné Straussova symfonie „Smrt a vykoupení“.

jp.

Anna Sedláčková ve Vídni

Koncem září hrála pohostinsky s činohrou olomouckého divadla ve Vídni pí Anna Sedláčková. Jejich úspěch, vyjádřený i kritikou čelných vídeňských listů, byl podnětem řed. Beerovi k tomu, aby pí Sedláčkové nabídl smlouvu na další pohostinské hry. Pí Sedláčková nabídku přijala a pojedje proto v listopadu znovu hrát do Vídně.

—ký

Prodaná opět vítězí v Americe

Smetanova „Prodaná nevěsta“ těší se v cizině stále většímu úspěchu. Poslední provedení za dokonalého vedení dirigenta Metropolitan opery Paul Eislera v obrovské areně Iloor Public auditoria v Clevelandu je dalším v pravdě jedinečným úspěchem nesmrtelného díla Smetanova v Americe. Clevelandská arena, budící jako divadlo obdiv již svými rozměry jednoduchého, beze všeho přepychu vybaveného, ale účelně budovaného hlediště (nemá loží), soustředila více než 18.000 osob uměnímilovného obcenstva s guvernérem státu Ohio a řadou vynikajících osobností v čele. Po provedení „Prodané nevěsty“ v Paříži lze zařadit úspěch v Clevelandu mezi nejvýznamnější, sloužící starší české operní hudbě jistě ke cti. Nečetná moderní česká operní tvorba razí si rovněž vítězně cestu do ciziny. Weinbergerův „Strakonický dudák“ je toho dokladem. Dnes, kdy i Německo českou hudbu nezaopatřuje a oceňuje, není toho zájmu bohužel — u nás. Naše domácí poměry charakterisují se zatím jen brožurami, vydávanými za účelem informování veřejnosti o sporech státní opery se — skladateli.

Ši—

Snížení vstupného do divadel v Brně

Do nové sezony přišel řed. Jiříkovský s opatřením, širokým vrstvám brněnského obcenstva sympatickým: snížil vstupné do zemských divadel a podle nové úpravy cen změnil i ceny v předplacení. Zároveň však postihlo jiné opatření část divadelního publika nepříjemně: dosud tak hojně využíva-

ná výhoda volných vstupenek byla po předchozím pařížském způsobu zrušena. Kdo chce do divadla, musí si zaplatit.

—sk—

Obnovení divadla v Čes. Budějovicích

Za vedení řed. B. Jeřábka a spoluprací s olomouckou operou byla obnovena divadelní sezona v Čes. Budějovicích. Program zpěvoherní i činoherní čerpá z repertoiru, většinou osvědčeného v Praze a v Olomouci.

—ský

Osudy Osvobozeného divadla — Revue nebo biograf?

Naše předpoklady o neudržitelnosti repertoiru Voskovce a Wericha zejména vzhledem k jejich deserci k filmu ukazují se správnými. Nová československá filmová společnost VAW., kterou Voskovec a Werich s ředitelem Hášou založili, bude oba umělce zaměstnávat natáčením prvních filmů v Nizze a to až do zimy. Je otázkou, budou-li Voskovec s Werichem po návratu do Prahy ve svém repertoiru pokračovati, když již napřed ohlásili, že sezona O. D. bude příštím rokem končiti již v únoru. Dalo se očekávat, že Voskovec s Werichem po založení VAW-filmu budou pro produkci svých filmů usilovati i o vlastní biograf a proto zprávy o přeměně Osvobozeného divadla v biograf nepřekvapily. Možno-li mluvit o dalším životě O. D. v jeho dřívější formě, pak jen asi z té příčiny, že zemský svaz kinematografů energicky a právem brání dalšímu vzrůstu kin. V Praze je jistě biografů i divadel nadbytek, ale domníváme se, že O. D., zavedené již jako scéna avantgardní, dala by se dobrým vedením udržeti, sloužíc realizacím snah moderního divadla též jako scéna pokusná. Po období velikého ruchu není ovšem pro moderní výboje současná doba příznivá, v soudobých krisích ujímá se vlády jediné praktický Merkur a tomu jistě nebude za těžko i svaz kinematografů přesvědčiti, že je v Praze kin ještě — málo. Lze však očekávat, že nutné přeměny světového řádu vytvoří za čas i nové proudy v umění, jež budou hledati svou scénu. Osvobozené divadlo mělo by se udržeti jako stánek Mus těch nejmladších.

Ši—

Novinky Stavovského divadla

Hned po prázdninách nastudovalo Stavov. div. tři nové komedie a z nich dvě české. Francouzská komedie André Bira-beau a Georges Dolleya „Rivi-

era“ je hodně romantická komedie, o níž by se dalo pochybovat, bylo-li jí nezbytně potřeba. Zdá se, že byla spíše pro režiséra Šulce, než pro Stavovské divadlo. Zato *Wernerova komedie „Právo na hřích“* v režii Svobodově zasloužila si právem Stav. divadlo a vynutila si pozornost i úspěch, pro autora potěšující. Werner si dobře všimá životních aktualit a dovede je posuzovat střízlivě a přiměřeně dnešní myšlenkové úrovni. A dovede věc zdivadelnit, zživotnit osobami nikoli papírovými, jak by se snadno mohlo stát při takovém problému. Jde prostě o nevěru reálného manžela a její vliv na romantickou manželku, mezi nimiž má zvláštní poslání tchyně. Ku podivu v komedii Wernerově má tchyně funkci moderní. Uznává poklesek manželův, ale „život je už takový“ přesvědčí dceru, která zamýšlí romantickou pomstu, o nutnosti smířiti se se skutečností. Pobočné figury, manželův otec, nevěstka zasahují do hry jako příklady. Řekne-li nevěstka: „My jsme pro manželský život nepostradatelné“, pomáhá jen řešit otázku ve prospěch manželův. Hráno bylo dobře, úloha tchyně, původně určená pí Hübnerové, byla reprodukována šťastně pí Baldovou, jež v ní měla úspěch mimořádný. Stejně dobře hráli p. Steimar, pí Kronbauerová (svůdná a řízná přítelkyně pana manžela, původkyně této komedie), pí Vrchlická (nevěstka) a p. Rašilov. Sl. Poznerová v roli manželky byla trochu těžkopádná. *J. P.*

Dovolená ve Francii

od R. Berkeleye (přel. H. Kocholatá, režie V. Šulc, vypr. Gottlieb) byla poslední premierou ve *Stavovském* před prázdninami. Veselohra ani ne průměrná, v níž jde o dobrodružství krásné mladé ženy (hrála ji pí Sedláčková) kapitána anglické armády, paní Madelaine, která nemohouc se dočkat svého muže na dovolené, vypraví se za ním do etapy, vzbudí svou krásou pozornost

všech důstojníků, ale zároveň i podezření, že jest něm. vyzvědačkou, z čehož vyplyne zamotaná situace, jež skončí generálovým odpuštěním a „deportací“ obou manželů na dovolenou do Paříže. Hra sice pobaví několika vtipnými větičkami, ale celkem vyznívá negativně. Hrána byla trochu vlažně, režie ji reprodukovala způsobem omluvitelným na předměstském divadle a pí Sedláčková použila velmi laciných prostředků, aby docílila efektu. Ale vkusné to vždycky nebylo. *J. P.*

Z menších divadel

Jiráskovo divadlo ve Vršovicích začalo dne 15. srpna za vedení ředitele J. Burdy, známého z cest po českém venkově a větších městech. Dne 26. srpna vybrali pro letní pobavení nicotnou frašku H. Sturm a „Bludiště lásky“, (režie J. Pospíšil, výprava Pokorný). O věci, veskrze bezvýznamné a v mnohých místech velmi nudné, není třeba šíře se rozepisovat. Režie přese všechnu poctivou snahu nedocílila přesné a jemně ciselované souhry, na níž jsme zvyklí z větších pražských divadel a kterou dobře známé jméno řed. Burdy by mělo přinést. Výprava byla pečlivá, obsazení částečně dobré. Sympaticky uvedl se F. Bohuslav jako dvorní rada Kovář, Beyvl jako Sedláček atd. — Dne 28. srpna fraška burianovského repertoaru Arnolda Bacha: „Stydlivý don Juan“, která nebyla právě dobrou volbou po líbivém a bujném podání Burianově, v Praze dobře známém. Ale fraška se přece vděčnému obecenstvu líbila, herci sklídili potlesk. Výprava byla vkusná, režie A. Kostka. Pozornosti si zasloužili F. Bohuslav, Kostková jako Berta, Pospíšil jako Špaček, Straková-Pospíšilová jako Pia-Raj atd. — Celkem přejeme souboru, aby se vytrýbil na úroveň vyšší, aby přilákal ve vlastním zájmu nejen obecenstvo vršovické, nýbrž i pražské. Hlavně lepší volbu repertoaru, hodného dobrého jména ředitele Burdy. *Juta*

» J I R Á S K Ů V H R O N O V «

U Jiráskovy urny

(Proslov starosty ÚMDOČ. dra Hermana u Jiráskova hrobu 23. srpna 1931)

Když pražský primátor odevzdával Jiráskův popel na hranici hlavního města Prahy zástupcům města Hronova, odpověděl hronovský pan starosta: „Vyhovíme Mistrovu přání a uložíme jeho popel na hronovském hřbitově a věříme pevně, že k jeho rovu budou z Prahy i ze všech končin republiky konány národní pouti.“

Dnes tedy konáme první takovou národní pouť. Konáme ji v den, kdy by se byl Mistr Jirásek dožil svých osmdesátin, kdyby nebylo 12. března minulého roku.

Národní

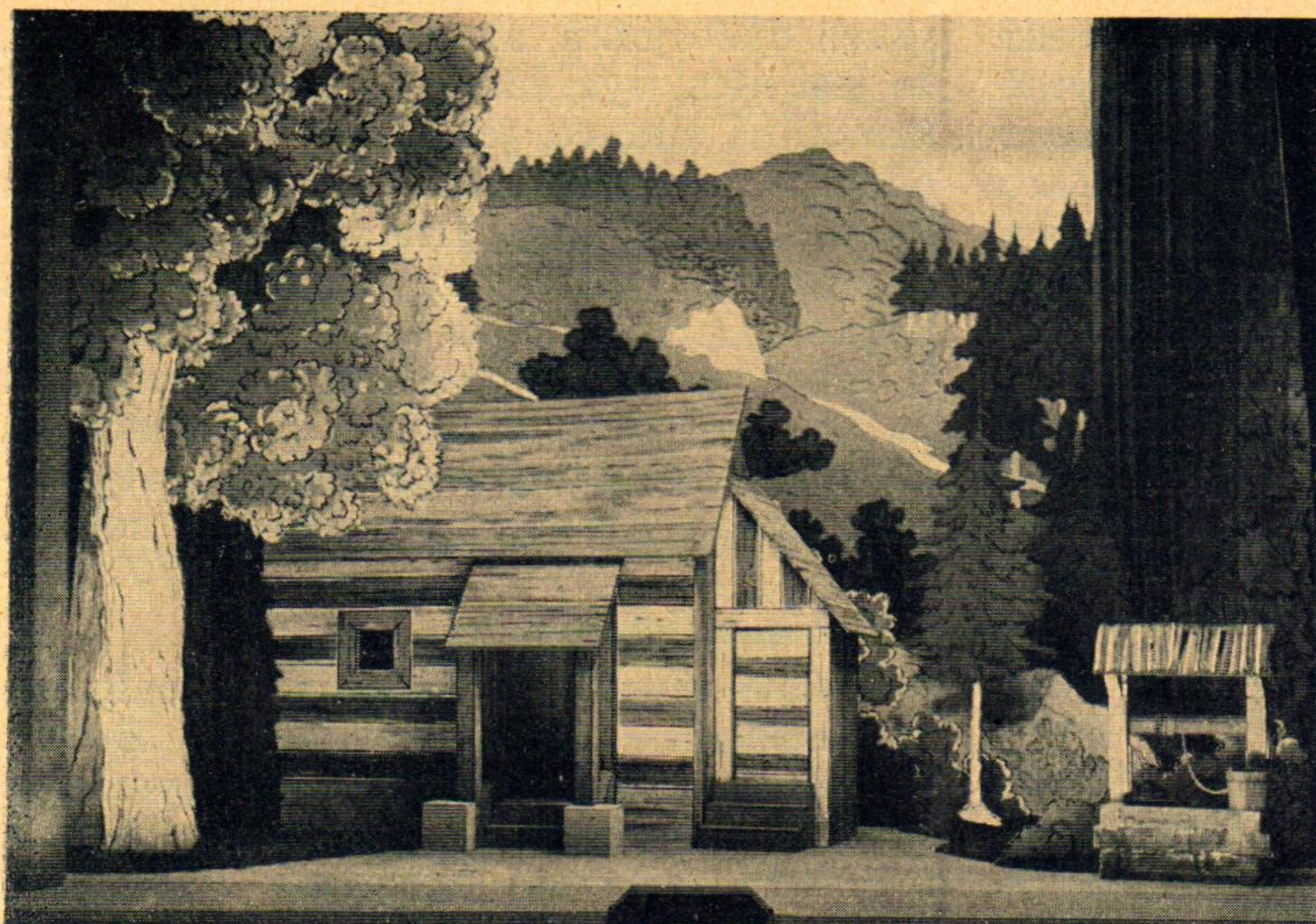
Alois Jirásek:

KOLÉBKA

Dramatický žert

Děj v lesích

Režie: Vojta Novák

Scéna I. a II. jednání:

Před Jírovou hájovnou

v lesích Křivoklátských

Tehdy, po triumfální cestě na rozloučenou s krásnou naší Prahou a s řadou krásných českých měst, uložen byl na tomto posvátném místě vzácný Jiráskův popel ve středu kraje, ve kterém se zrodil, pro který pracoval a ze kterého vyzařovala a věčně bude zářit jeho veliká a plodná láska k národu.

Tehdy duší i srdcem — a ve svých představitelích stál tu kolem celý český národ v dojemném smutku nad nezvažitelnou ztrátou jednoho z největších svých synů, který ve své skromné, ale houževnaté a nenáročné práci nikdy neodpočíval, celé půlstoletí mluvil starostlivě a neohroženě ke svému národu a který — sám vždy připraven — volal ostatní na stráž nejcennějších národních statků.

Zdá se, jako by tu ještě dnes zaznívala ozvěna nelíčených a tklivých slov rozloučení, do kterých vkládali povolání a vzácní mluvčí prosté, ale opravdové uznání Jiráskovy práce a jeho nesmrtelných zásluh. Básník a senátor Viktor Dyk — dnes už bohužel také zvěčnělý — na tomto místě tehdy prohlásil, že „duch Jiráskův nesmí odpočinouti ani dnes, ani zítra, už nikdy — musí býti s námi v dobrých i špatných dnech“.

Mistr Jirásek sám naznačil heslo svého životního díla: „obnovit paměť minulých dnů a tou osvěžit a posílit a třeba i k svatému ohni roznítit... tou cestou jsem šel, tak jsem pracoval.“ Chceme s Dykem věřit, že Jiráskův duch byl zde také přítomen a že slyšel a vnímal vděčnou odpověď na své heslo i na celou svou požehnanou životní práci.

Slyšel, že si uvědomujeme s uznáním, jak učil české lidi lásce a oddanosti k národu pro jeho svobodu a šťastnou budoucnost,

slyšel, že jsme pochopili, že jádrem jeho snah byl vzdor a práce, vůle a přesvědčení, že se jeho spisy staly útěšnou radostí našeho lidu a v době kruté světové války biblí a vzpruhou trpících a zoufajících,

slyšel, jak vděčně oceňujeme jeho účast na tvoření současných dějin, jeho spisovatelský manifest, kterým burcoval svědomí českého poselstva a celého národa, a jak 13. dubna 1918 přijímal do svých čistých a pilných rukou památnou přísahu národa.

Slyšel, jak se radujeme, že se dožil toho, o čem snil a nač připravoval svůj národ a že sám vstoupil do parlamentu našeho svobodného státu jako hlasatel a představitel idejí, které tento stát vytvořily.

A po vřelých slovech díků za jeho oslavu českého ducha a za jeho příkladné životní dílo, obětované veliké myšlenky, dozněl Kvapilův poslední pozdrav: „Všude dobře, doma nejlépe“ — a nepatrná hrstka zbytku tělesné schránky velikého Jiráskova ducha byla uložena k věčnému klidu na místě, kterému říkal prostě „u nás“.

Jirásek zval Litomyšl svým druhým domovem a napsal: „Litomyšl zmizela s očí — ze srdce nikdy!“ Totéž prohlašujeme dnes o něm: „Zmizel nám s očí — ze srdcí nikdy!“ A do těch nesčetných českých srdcí zaznělo brzy radostné heslo: „Jiráskův Hronov“!

Nuže, drahý, nezapomenutelný, velký náš Mistře, dnes jsme přišli po prvé

divadlo

Alois Jirásek:

KOLÉBKKA

o třech dějstvích

Křivoklátských r. 1377

Výprava: A. V. Hrska

Scéna III. dějství:
Síň na hradě Jivně
se všemi postavami

k Tvému věčnému domovu — ne se smutkem v srdci nad triumfem smrti, ale s radostnou vírou ve vítězství Tvého nesmrtelného života.

Přišli jsme poklonit se Tvé nehynoucí památce v den osmdesátého výročí Tvých narozenin, abychom dokázali, že nezapomínáme a že nechceme zapomínat ani příště.

Vedeni tentokrát čsl. divadelním ochotnictvem, k němuž byl Tvůj poměr vždycky tak živý a srdečný, stojí znovu před Tebou zástupci Tvého národa, aby Tě ujistili, že Tvé životní dílo bude věčně žiti v úctě, a aby Ti slíbili, že chceme zachovávat i plnit, co jsi kázal: obětavou oddanost k české věci a důslednou lásku k české pravdě.

Ty ses nikdy nebál a volals neohroženě na stráž. Slibujeme, že na ní v hrdém nadšení vytrváme. Po prvním dnešním „Jiráskově Hronovu“ budou následovat každého roku další, aby byly trvalým uctíváním Tvé světlé památky a kontrolou vděčnosti celého národa, jeho svědomí a ochrany Tvého odkazu, jako stále živého dědictví pro příští pokolení.

Tobě vždy věrné ochotnicavo, sdružené v Ústřední Matici, přináší Ti věnec nejkrásnějších vzpomínek úcty a k němu klade na Tvůj rov naše ochotnictvo z Plzně věnec z Tylova hrobu jako symbolické spojení závazného slibu, že Tvůj i Tylův odkaz zůstane stále naším radostným příkazem nadšené práce pro národ, práce z povinnosti — a přece z lásky, která nečeká slávy ani se nebojí zapomnění.

„S obnaženou hlavou skláníme se pouze
před Tebou, jenž dával, nechtě odměny.
Stojíme tu němí v jediné jen touze:
Kéž předáme dál dar neumenšený!“

Ještě zajímavosti z hronovských slavností

Úřadující náměstek hronovského starosty, pan J. Kovář zaslal starostovi ÚMDOČ. dru Hermanovi tento přípis: „Kladu si za milou povinnost vysloviti Vám jako předsedovi ÚMDOČ. jménem městské rady a všeho našeho občanstva co nejsrdečnější poděkování za Vaši vzácnou účast na I. Jiráskově Hronovu. — Jsme Vám neskonale vděční za procítěná slova nad hrobem Jiráskovým a za skvěle organizovanou celkovou slavnost. — Čsl. ochotnictvo v čele s Vámi, pane předsedo, má nesmrtelné zásluhy o to, že se první chopilo iniciati-

vy a uvedlo myšlenku pořádání každoročních oslav Mistrových ve skutek. — Děkuji Vám ještě jednou za vše, co jste pro Jiráskův Hronov vykonal, spoléhám na další Vaši vzácnou spolupráci a slibuji jménem městské rady, že obec bude slavnosti podporovati.“

Poštovní razítko s nápisem „Jiráskovy oslavy v Hronově“ bylo užito pro všechnu korespondenci, odevzdanou poště v neděli 23. srpna. Zájem filatelistických kruhů byl veliký. Razítko bude uloženo a o příštím „Jiráskově Hronovu“ bude zase použito, ovšem s novým datem.

Jiráskova na scéně di-

Postavy:

Král Václav IV. —

Ladislav Pešek

Máří, sestra polesného

Jíry — Antonie Nedošínská

„U nás“

J A R O M Ě Ř S K Ý

V hodnocení „Jiráskova Hronova“ nesmí být zapomenuto jedné vzácné věci, která sice nesouvisí přímo s podniky a účely slavností, ale která hodně působila na všechny činné účastníky jejich. Myslím tím přátelské ovzduší, jež v Hronově panovalo a rázem zaujalo každého, kdo zapadl do souboru Hronováků i „Hronováků“. Sešli se dne 17. srpna ochotníci z 22 spolků ochotnických, z míst vzdálených na sta km, většinou dosud mezi sebou neznámí, ale rázem zavládlo mezi nimi ne přátelství, ale upřímné bratrství. Nevadilo, že jeden přijel v autu a druhý přišel pěšky, že jeden měl už úctyhodné šediny a druhému teprv pučel knír, všichni mezi sebou měli se rádi, vyhovovali si a podporovali se jak na prknech, tak mimo ně. A přicházeli pak hosté z ústředí, v čele s panem drem Hermanem, přišli hosté oficiální, a byl to právě nejoficiálnější host, pan ministr Juraj Slávik, jenž dodával společnosti kouzla krásného, demokratického soužití. Mezi celým ochotnickým souborem, mezi všemi hosty nenašel se jediný, kdo by nebyl rázem zapadl do přátelského ovzduší hronovského, naopak všichni, jako na př. mistr Deyl, snažili se přispěti ke krásné shodě, jež končila upřímným, radostným ujišťováním: „Na shledanou při II. Jiráskově Hronovu!“ V tomto ovzduší rodily se veselé náměty architekta Freiwalda, vznikly pěkné básně mistra Deyla, Mg. Ph. Boese a přítele Suchánka. V tomto prostředí událo se také několik veselých epizod, z nichž aspoň některé zachycuji.

* * *

Nejveselejší příhoda Jiráskova týdne měla vznik svůj již před hronovskou sešlostí. Zavdal k ní příčinu režisér „Gera“ přítel Lederer. Celou rozsáhlou korespondenci, týkající se nejen „Gera“, ale i jiných věcí v Hronově vedl si sám. A tu ho jednou napadlo, že by si mohl ulehčiti. Chtěl ve své svědomité úzkostlivosti připomenout všem účinkujícím, že zkoušky na „Gera“ začínají v Hronově 16. srpna. Bylo třeba vypravit 17 lístků a Lederer oddal se sladkému klamu, že tuto práci může zastat jeden z jeho služebně podřízených. Zavolal ho tedy a řekl mu: „Jedu zítra na pohřeb paní Hübnerové. Napíši Vám dnes vzorek lístku a podle něho vypravte na vsecky, kteří jsou zde uvedeni, stejné lístky. Udělejte to samozřejmě přes poledne, v mimoúředních hodinách.“ A dal mu plakát „Gera“, na němž u každého účinkujícího byla uvedená plná jeho adresa. Lístek, jež dal písaři jako vzor, zněl: „Pan Josef Sunek, vrchní oficiál stát. drah, Nymburk. — V hronovském provozování slavnostní hry „Gera“ byla Vám přidělena úloha GERA. — Doufám, že jste si ji textově osvojil, aby zkoušky, jež počínají 17. srpna t. r. o 10. hodině v divadle Jiráskově v Hronově, mohly mít nutný výsledek. Na shledanou! — Max Lederer.“ „Podpis můj můžete padělat, aby se věc nezdržela,“ nařizoval ještě režisér. „Rozuměl jste všemu?“ A ochotný pomocník odpověděl zvučným „ano“. Výsledek této pomoci byl, že 17 členů

„Kolébka“ vadla Národního

Alena, vnučka polesného

Jíry — **Ella Poznerová**

Jan, student z Rakovníka —

Ladislav Boháč

souboru, včetně dam, dostalo vyrozumění, že budou hráti Gera. Neboť písař doslova text lístku opsal a nezměnil podle plakátu osoby hry. Na štěstí se nikdo nepolekal, ani paní Nesládková, ani slečna Vlková, ba ani manželé Moravcovi, kteří oba dostali vyrozumění, že mají hrát Gera. Ovšem smíchu z toho bylo, když se „Gerové“ sešli i když podali pak režiséru o představení věnec „vděčných Gerů“, i když Boes a Suchánek motiv ten svými básněmi zvěčnili.

* * *

Při scéně, kde jsou Slované zabíjeni, na konci II. jednání Gera, řídil si režisér sám kompars. Za scénou panuje hluk vražděných. Všichni, kdo tam jsou, i oponář polohlasně bědují a sténají. Tu povídá režisér: „Křikněte také něco“ a v zápětí vyrazí ze sebe jeden z komparsu: „Himl hergot, ten mně dal!“ Na štěstí zanikl tento nestylový výkřik v celkovém šumu.

* * *

V pátek dne 21. srpna byli všichni účinkující v „Geru“ tak udřeni, že režisér sám uznal, že je nutný oddech. A dal tedy v ten den volno. Všichni si libovali, že užijí dne k výletům do okolí. Větší parta sjednala si autobus a jela do Německa, do Chudoby. V partě té byl také přítel inž. Mareš. Sotva vyjeli z Hronova, ozvaly se v autobusu zvuky, jako když řeže pilou. Chrápal to věrný kníže Ukranů, plzeňský Godeljub. Soucitní přátelé nechali ho pěkně spát. Vzbudil se, když vjížděli do Chudoby. Přátelé, kteří byli uneseni krásou projížděného kraje, ptali se Mareše: „Tak jak se Ti líbila krajina?“ A Mareš pohotově docela vážně jistil: „Pěkná, moc pěkná.“ Byl zmaten, když po této jeho odpovědi ozval se huronský smích.

* * *

Přítel Lederer si v Hronově zařekl dost. Mluvil k souboru pardubickému i novobydžovskému, mluvil na holdu Jiráskovi a mluvil i jinak. Ale nejlepší jeho „řeč“ byla ona, již odpověděl dru Hermanovi na jeho projev k účinkujícím v „Geru“. Odpolední „Gero“ v neděli končil kolem půl 7. a večerní představení mělo začít o půl 8. hod. V tomto mezidobí chtěl pan předseda ÚMDOČ. promluvit k souboru a jménem Matice vzdát mu dík za jeho obětavost a práci. Lederer, který při každé příležitosti naléhá na přesné začátky, neviděl to rád, ale co dělat? Má dra Hermana rád, jako všichni poctiví ochotníci a chápal, že předseda prokazuje tím účinkujícím pozornost a že soubor bude mít z jeho projevu radost. Svolal tedy soubor, z něhož mnozí se právě přeličovali, jiní přestrojovali, při čemž ovšem jim „někdo“ krojové součástky schoval. Pan doktor Herman mluvil: pěkně, důrazně a zvolna, aby každé slovo vyniklo. Soubor zářil, jen

režisér přešlapoval s nohy na nohu. Konečně pan předseda skončil. Všeobecné očekávání, co režisér odpoví. Lederer odkašlal a pak pronesl slavnostním hlasem: „Jako organisovaný ochotník a jako Váš ctitel, pane předsedo, měl bych Vám nyní odpovědět. Ale jako režisér dnešního představení mohu jen říci: Je za deset minut půl sedmé a nejsou ještě všichni nalíčení, ani ustrojeni. A proto vás uctivě, ale snažně žádám, abyste laskavě odtud zmizel.“ Velké halo, v němž nejvíce vynikl upřímný smích pana dra Hermana, odměnilo tuto „řeč“.

* *

*

Zkouška na Gera, II. jednání. Přicházejí slovanská knížata. Režisér chytí jednoho z komparsu, jenž se mu nezdál dobře umístěn a ptá se ho: „Který vy jste?“ Myslel osobu z kusu, ale popletený komparsní herec vyrazí: „Semerák.“ „Tedy prosím, kníže Semerák na levo, sem!“ křičí režisér. A tak mají teď v Hronově nového knížete, knížete Semeráka.

* *

*

Je půl 3. hod. v neděli odpoledne. Do šatny vchází mladík a hlásí režiséru: „Tatínek se dává poroučet a že nemůže dnes hrát.“ Režisér zůstává ledově chladným. Ostatním je to nápadné a konečně si dodá Čedrag-Mitlöhrner, poštovní tajemník a pohanský kněz, jak zní jeho oficiální titul v Hronově, kuráže a ptá se: „Co pak ten vzorný ochotník měl vlastně hrát?“ „Starého Stodorana.“ procedí režisér zlostně mezi zuby. „No proto,“ ulehčeně povídá Čedrag, „já jsem se bál, že Gera.“

* *

*

Přítel Hrdlička byl jedním z nejpoctivějších herců. Hrál i na zkouškách nejen ústy, ale celým tělem, hlavně rukama, jimiž každé své slovo zdůrazňoval. V pátek, v den velké únavy celého zkoušejícího tělesa, kdy železná nutnost přiměla režiséra k tomu, že dal souboru volno, stála větší skupina herců v družném rozhovoru. Připojil se k nim režisér a tu Dražko-Suchánek vece mu docela vážně: „Nevím, nevím, budeme-li moci v neděli hrát.“ Poděšený režisér vrhne se na něho: „Co je, co se děje?“ A Dražko povídá docela rozvážně: „Ale bojím se, že nám Hrdlička ochraptí na ruce.“

* *

*

Hrdlička toho měl v úloze pořád málo. Jako lev bránil se proti každému škrtu, jež v jeho roli chtěl režisér provést a obrátil si celý hovor. Ale toho mu bylo ještě málo. Poněvadž jeden ze Stodoranů má v III. jednání při zprávách Želiborových brečet, nabídl se hned, že ten pláč si vezme na starost. Ale Želibor-Nejedlý jak byl v ráži, chrlil ze sebe svou prudkou řeč a sotva skončil vypravování o zabitých knížatech, hned se obrátil na Nákona-Hrdličku se slovy: „Ty pláčeš, bratře?“ A tu si zarežiroval Hrdlička sám: „Počkej, tady mně musíš nechat pauzu. Když nemám dost řeči, ať se aspoň pěkně vypláču.“ A tak byla vsunuta do Želiborovy řeči pauza a přítel Hrdlička plakal tak upřímně — a doopravdy — že to stálo zato.

* *

*

A na konec jednu nedivadelní. V Hronově ujalo se rčení „že jo?“. Končila jím každá třetí věta a každá otázka. Přinesl-li to z Jihlavy Boes nebo kde se to sebralo, nebylo lze zjistit. Ale propadli té nákaze všichni. Když dojel dr. Herman a poprvé účastnil se všeobecné zábavy, naslouchal udiveně této jazykové zvláštnosti. Konečně obrátil se na jednoho ze zdomácnělých a povídá: „Poslouchejte, tady se říká »že jo«, že jo?“ A tak se tedy dr. Herman aklimatisoval, že jo?

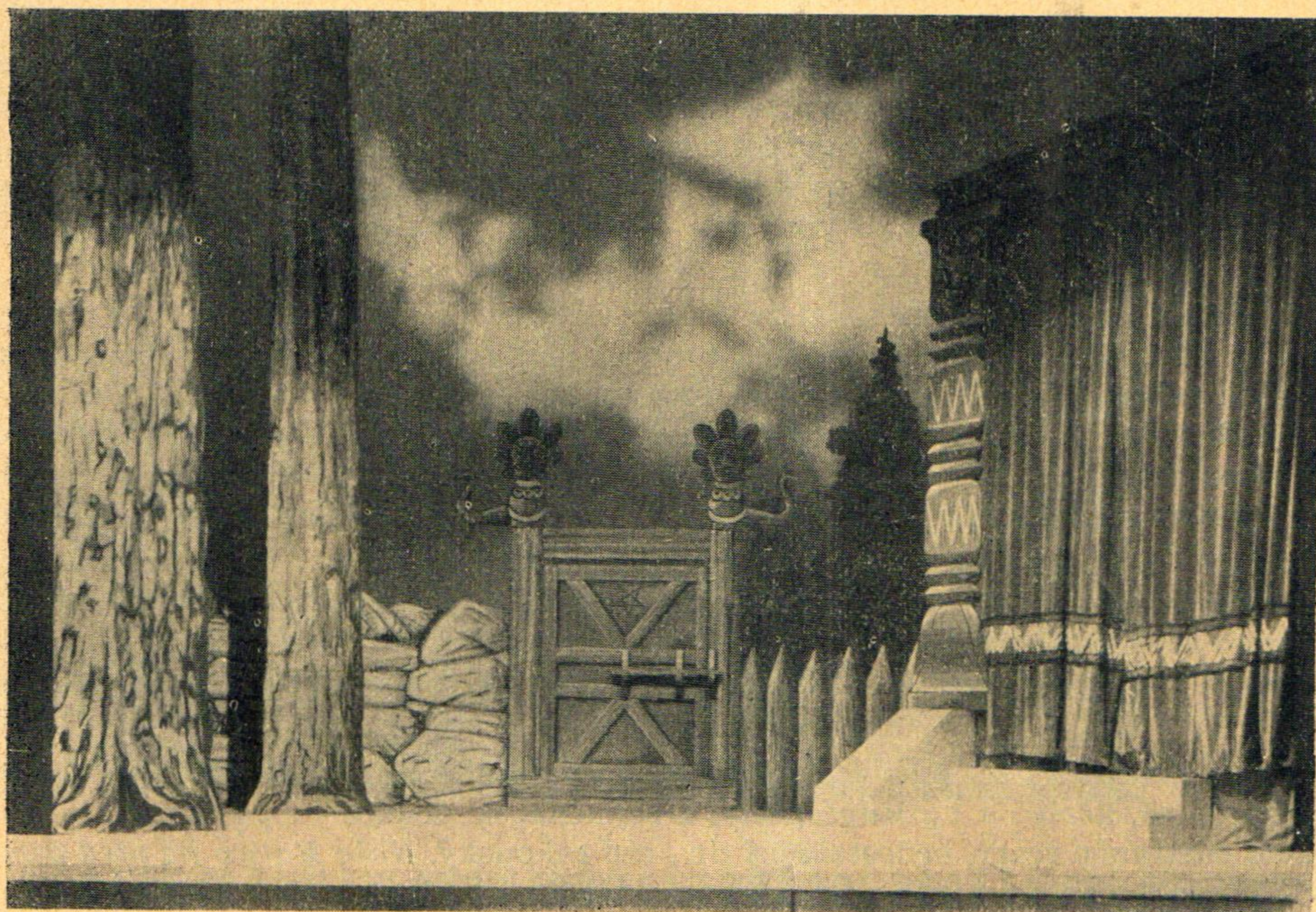
A na konec ještě jedna vzpomínka . . .

Vopraudová z historie hronovských ochotníků. Byl jest jednou jeden staříčkový, zasloužilý ochotník, hlavně tím, že lepil cedule. Takto ponocnej, k tomu ještě nahluchlej, ale hrát musel.

Tak dostal jednou „psa“. Přišel s lucernou na jeviště, položil ji a jak stará škola velela, „trochu“ počkal. A když měl začít, ne a ne si

vzpomenout; očima zabloudil do publika a zapomněl, že má hrát. Z budky důrazně i hromově je slyšet napovědu, je vidět jeho láteřící ruce, slyšet i vidět hrozby; obecenstvo propuká v smích a k dovršení všeho neštěstí milej herec sebou najednou trhne, běží k budce s rukou u ucha a houkne do budky: „Venco, cák poudáš?“ . . . Opona jde dolů.

Ing. arch. Jindra Freiwald

**Z inscenace
Jiráskova
„Gera“
na
Jiráskově
divadle
v Hronově**

Výprava:

Prof.
Leo Richter
(„Sokol“,
Rokycany)

Režie:

Max Lederer
(Jiráskův
okrsek
v Náchodě)

Scéna

III. dějství:

**Před
dřevěným
chrámem
na hradě
Braniboru**

Všeochotnický sjezd v Hronově

ÚMDOČ. svolala do Hronova na 23. srpna t. r. sjezd. Jeho účelem nebylo řešiti otázky lidového divadelnictví, nýbrž připojiti ochotnictvo

x. k holdovacím Jiráskovým oslavám, jejichž pořadatelem byla jeho Ústřední Matice. — Proto byla sjezdová schůze přiřazena ke schůzi holdovací. Na ní bylo zastoupeno 30 našich okrsků a 41 spolků, mimo četné hosty.

Schůzi zahájil starosta ÚMDOČ. *dr. Herman* tímto proslovem:

— Naše div. ochotnictvo má svou tradici národní a uměleckou, která se nezměnila až do dnešního dne a která jen zvýšila a zdokonalila prostředky této dobrovolné, obětavé a nadšené činnosti.

Více než na zásluhy ochotnictva v dobách minulých, zvláště v době probuzenské, je nutno poukázati na význam dneška, kdy pouhý tradicionelní postup již nestačí a kdy je nutno překonávati značné potíže doby.

Materialismus, vzniklý po válce, proltnul všechen život soukromý i veřejný, posílil osobní a stranické sobectví a ukoval celý řetěz nezdravých článků, v kterých se špatně daří morálce, ušlechtilosti, citu, pravdě a spravedlnosti. *Není divu, že vkus našeho obecnstva upadal a že se tomuto úpadku přizpůsobovala literatura i umění.*

A v této záplavě zázrakem síly oné tradice a neutuchající lásky k divadlu udrželo naše ochotnictvo svůj idealismus a obětavé nadšení, které byly jeho základním typem a nejbezpečnějším pojítkem k starému praporu národně kulturního snažení.

Nejstarší a největší organisace ÚMDOČ. — podchytila hned po převratu první dobu zakolísání našich poměrů, přizpůsobila svůj program potřebám doby a precisovala úkoly ochotnictva na starém podkladě, ale s hlubším a širším obsahem. Zájem národa žádal a žádá stále ještě národního uvědomění, protože šlo-li kdy o českou věc jako o podstatu našeho osvobození, jde i dnes — snad ještě více — o českou věc jako o záruku uhájení naší svobody a zabezpečení naší budoucnosti.

My však vidíme, že do duše národa jsou vštěpovány spíše zásady mezinárodnosti a lživého pokroku a že duch národa upadá do vlažnosti ve vlastní věci. A při tom odvěký náš nepřítel, který vyšel ze světové války poražen, proniká bez překážky do popředí našeho života, takže někdy se s úžasem ptáme, žijeme-li ve vlastním státě. A tento živel, který nám nikdy nedodá věrných občanů naší republiky, nám nejjasněji dokazuje v poslední době na příkladech v Kadani, Chebu, Jáchymově atd., jak je nanejvýš nutno zesílit naše české vědomí národní!

To zmůže jen pilná osvětová a kulturní práce a v tomto prostředí jsou naši ochotníci v předních řadách. Lidové divadlo musí zase na výbojnou pouť, jako v době probuzenské, a naše hraničářské výspy musí posílit. *Ne cizí zásady*, ne cizí život, ale naše hry, ukázky z naší minulosti i z dneška, ochrana čistoty jazyka a láska k rodné řeči, mravně dobré věci a hry, povznášející k spravedlivému citu a k ušlechtilosti, jsou s to, aby postavily mocnou hráz žvlům, ničícím duši dobrého českého člověka a jeho sebevědomí a hrdost pána na těžce dobyté půdě vlastního domova.

Proto Ústř. Matice dala svému členstvu za úkol, aby *svým divadlem sledovalo kulturní a osvětové cíle* a aby působilo na *zvýšení duchovní úrovně* všech vrstev národa. A protože toho nelze dosíci nějakým odbytým představením nebo činností bez odpovídajícího programu, bylo nutno jíti ještě hlouběji a žádati, aby se ochotnictvo k těmto úkolům *náležitě připravovalo* a aby se snažilo postupovati ve své činnosti *k největší dosažitelné umělecké výši*. — Tomu napomáhá Matice četnými odbornými přednáškami, kursy, uměleckými soutěžemi a svým tiskem.

V tomto zápase o udržení starého poctivého rázu ochotnické práce a o její umělecký a ideový pokrok *jdeme sami svou cestou a s vlastními prostředky*, jsouce *zdržováni také vnitřně* tím, že vzniká mnoho spolků a odborů, kterým není divadlo čistým ideálem a které v něm vidí prostředek pro získání peněz na nedivadelní účely a příležitost k zábavě, často rázu hodně pochybného.

Je ku podivu, a konstatuji to dnes veřejně, že povolání činitelé tak málo věnují *povinné pozornosti naší významné, účelné a výsledné práci*, a zejména, že dodnes — po dvanáctiletém marném volání není odstraněn starý, nedostatečný div. řád rakouský. *Naše Matice již před osmi lety* předložila vládě návrh osnovy nového div. zákona a žádala, aby tento zákon nepřihlížel jen k policejním předpisům, ale aby — jako na př. návrh jugoslávský — vzal v ochranu naše divadelnictví jako uměleckou a kulturní složku. Před měsícem jsme zvěděli z denních listů, že min. komise již skončila osnovu zákona, která se zabývá z větší části úpravou otázek vzájemného poměru herců a div. podniků, ochrany artistů kabaretních, varietních a cirkusových a otázkami censury. — *Není tedy otázka ochrany umění a kultury u nás samozřejmou*, ale pro nás zůstává samozřejmým, že se jí budeme do posledních sil důsledně domáhati. — Doufejme, že hlas organisace, čítající na 1700 spolků a odborů a 52 okrsků, přece něco zmůže.

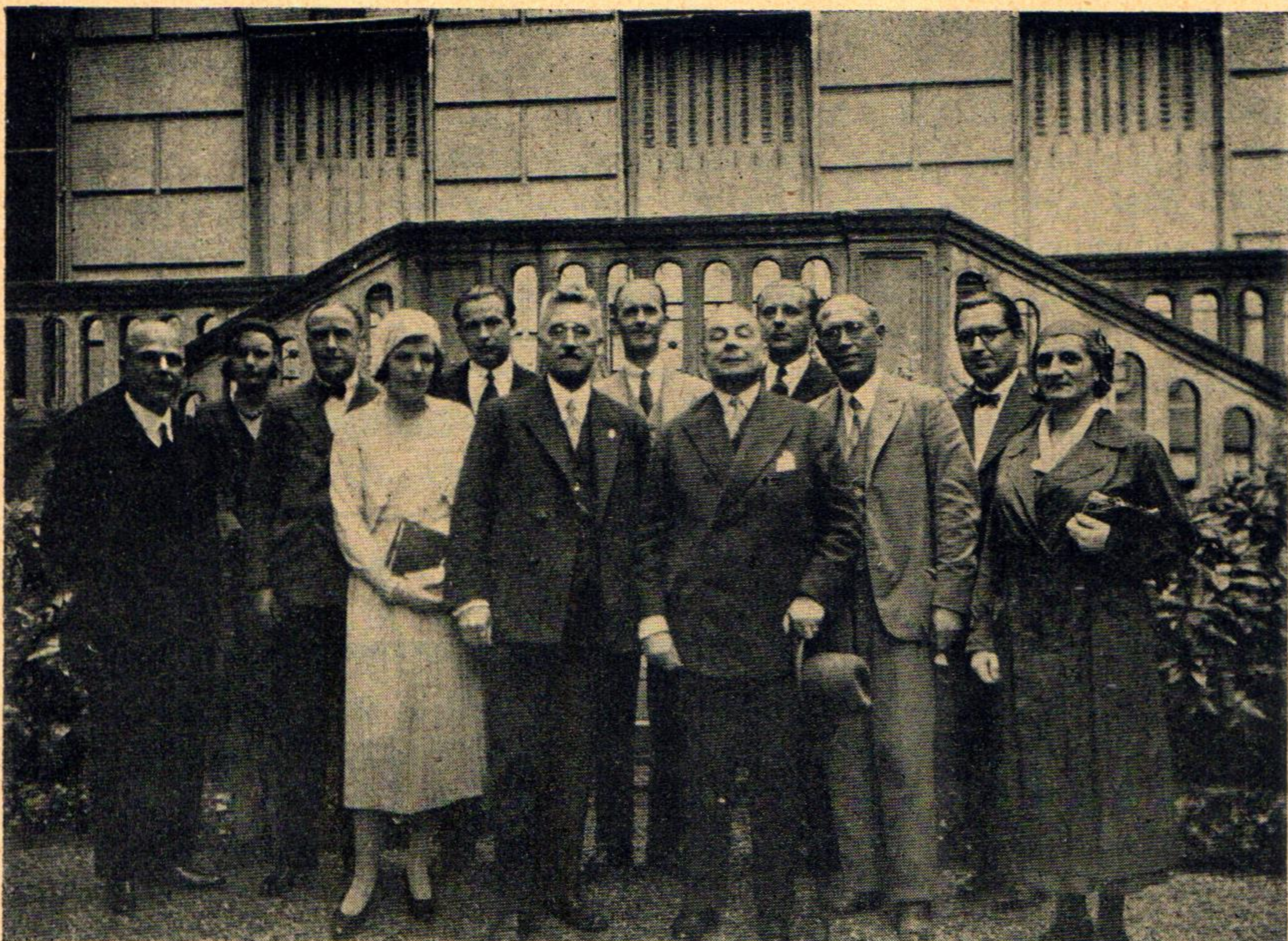
Matice však nepřestala jen na ideové a spolkové organisaci a budiž mi dovoleno, abych jen stručně uvedl její hlavní podniky. Především utvořila „Matici Divadelní“, která vydává náš orgán „Čsl. Divadlo“, opatřuje kursy a nyní má získati koncesi div. agentury a nakladatelství. Dále Matice založila *odbor zahraničních spolků*, vyvolala v život bratrskou organisaci *slovenskou, ÚSOD*, způsobila založení *Hrvatské Matice* v Záhřebu a v roce 1926 na prvním mezinárod. sjezdu ochotnickém v Praze dala podnět k založení „*Mezinár. výboru pro lidové divadelnictví*“, v kterém je dnes zastoupena Francie, Anglie, Belgie, Švýcarsko, Španělsko, Polsko, Jugoslavie, Bulharsko a Československo. Matice založila „*Družstvo pro postavení Tylova domu v Praze*“ a *Ústřední Tylovu knihovnu* pro studium div. otázek a k jejímu podnětu byla utvořena „*Společnost přátel div. musea*“, která s výborem Nár. musea splnila dlouholetou touhu po založení div. musea.

Matice sleduje všechny otázky divadelní a kulturní a vždycky se účastní všech podniků národně kulturních. *Tak došlo i k „Jiráskovu Hronovu“*. — Nebyla to myšlenka naše, ale pro velkou úctu a lásku k Mistru Jiráskovi jsme se jí ujali.

Jiráskův vztah k ochotnictvu a k Matici byl velmi upřímný, nikoli jen formální. *Nesčetná řada jeho dopisů* obsahuje mnoho díků a uznání, ale také mnoho povzbuzení a ocenění ochotnické práce. Jirásek byl čestným členem ÚMDOČ. Máme dva Jiráskovy okrsky a velký počet spolků, pojmenovaných Jiráskovým jménem. *Bylo to ochotnictvo*, které mu postavilo v Hronově skvostný pomník — Jiráskovo divadlo — a *bylo to ochotnictvo*, které vynášelo z tohoto divadla jeho vzácný popel ke hřbitovu.

A tenkrát loučil se s Jiráskem za ochotnictvo náš kulturní referent a předseda Náchod. okrsku *Max Lederer* těmito vystižnými slovy:

„Sen, který si hronovské ochotnictvo vyvolávalo, byl den, kdy Tě uvede do tohoto Tvého chrámu, o Tvých 80tinách, aby nejen Tvým dílem, ale také Tvou svatou přítomností byl zasvěcen tento dům. — Jako student Jsi hrával na zdejším jevišti, jako muž Jsi nám dal nejkrásnější svá dramatická díla, jako stařec Jsi projevoval péči o naši práci. Zanechal Jsi nám své poselství, jež Jsi vložil do tohoto kamene: aby divadlo vychovávalo a zušlechťovalo, aby

**Schůze Mezinár.
výboru pro lidové
divadelnictví v Paříži
14. července t. r.**

Z leva: spis. Botu Savov (Sofia), Ch. Sexton (Londýn), Ant. Dragowski (Varšava), dr. Herman (Praha), Jessop (Londýn), Claude Roland (Paříž), dr. Sl. Batušič (Záhřeb), dr. Otta Dubský (Praha), Jindř. Bartek (Turč. sv. Martin)

jeviště stalo se kolébkou zdravé mravní výchovy pro rodinu i národ, aby pěstovalo ušlechtilost i krásu.“

A dnes je to zase ochotnictvo, které vytvořilo „Jiráskův Hronov“ a uspořádalo první národní pouť k Jiráskovu hrobu. ŮMDOČ. letos dovršuje 45 let svého trvání. Nemohlo býti krásnějšího a významnějšího činu, kterým by oslavila nové pětiletí v poslední desítce půlstoletí své činnosti, jako je první „Jiráskův Hronov“. Ujali jsme se realizace této myšlenky s opravdovou láskou a setkali jsme se všude s radostným pochopením. Je to především vzácná ochota pana presidenta *Masaryka*, s jakou přijal protektorát Jiráskových oslav, je to řada významných osobností a korporací, které přijaly volbu do čestného předsednictva a do čestného výboru, a je to velká řada sympatických projevů, která provázela náš všenárodní podnik od jeho vzniku.

Dílo je vykonáno, velký a těžký kus práce je za námi. *Ale ještě nikdy jsme necítili tak těžce*, že naše Matice jako významná a velká korporace nemá dosud takových prostředků, aby mohla rozvinouti svou činnost zvláště ve velkých věcech. Vidíme-li ze styků na mezinárodním fóru, jak jsou podporovány jiné celostátní organizace ochotnické, a vidíme-li i *doma*, jak jsou podporovány jiné podniky, musíme velmi želeť toho, že jsme dosud téměř úplně ponechání vlastní schopnosti a síle.

Proto jsme do pořadu „I. Jiráskova Hronova“ zařadili také dnešní sjezd, abychom zdůraznili svůj význam a program a abychom se dovolávali spravedlivé a zasloužené podpory. Víme, že i po tomto sjezdu čeká nás zase: práce, práce z povinnosti a přece z lásky a ta nečeká slávy ani se nebojí zapomnění, — jak to napsal zvěčnělý Jirásek do ochot. památníku. Ale pamatujeme, co napsal náš pan prezident Masaryk, že drobné a stálé práci náleží budoucnost.

A touto devisou zahajují dnešní sjezd s přáním, aby nám byl radostným posílením na další cestu stále větších úspěchů ke zdaru našeho národa a ke zdaru a oslavě krásného našeho umění! —

Pan ministr *dr. Juraj Slávik* si vyžádal, aby mohl i na našem sjezdu promluvit k ochotnictvu a pravil, že sice ochotnictvo nenáleží do jeho resortu, ale jeho resort — srdce — že mu káže, aby nám poděkoval za to, že vykonáváme to, co vyvrcholilo z Jiráskových spisů, a za lásku k věci, k umění a k životu. Myslilo se po převratu, že mnohé instituce stanou se zbytečnými, a dnes vidíme, že ochotnictvo má ještě větší úkoly, než mělo dříve. Není podřadnější, než divadlo profesionální, ale vniká šíře a hlouběji tam, kde je temno, přináší světlo do nejtajnějších záhybů duší a srdcí. „Idealismus drží vaši organizaci a bude ji držet. Nezapomínejte, že v jednotě cílů, duší a srdcí je spása, síla a naše budoucnost! Odneste si z Hronova to, co tu pociťujete: vřelé srdce, zdravého ducha, to, z čeho tvořil velký Mistr Jirásek!“

Předseda poděkoval panu ministrovi za jeho milá slova a připojil prosbu, aby si připomněl, co se tu v Hronově před ním rozvíjelo z našeho programu a z naší činnosti, až budeme

jednou potřebovat pomoci, a aby nám zachoval svoji přízeň. Pan ministr to slíbil a shromáždění mu za to poděkovalo bouřlivým potleskem.

Potom přednášel místostarosta ÚMDOČ. inž. *Emil Mareš* „o národním a kulturním významu práce ochotnictva“. Tato velmi zajímavá přednáška bude otištěna zvlášť.

Gen. tajemník ÚMDOČ. *Rud. Weinert* přečetl návrh *resoluce*, která byla předem účastníkům rozdána a která byla rovněž zvlášť otištěna. Delegát z Mor. Ostravy, p. *Horák* reagoval na řeč Jar. Kvapila na holdovací schůzi a navrhl, aby do *resoluce* byl vsunut dodatek, že se ochotnictvo vybízí, aby — majíc na paměti umění — hrálo jen hodnotné hry. — Potom byla *resoluce* i s dodatkem jednomyslně schválena.

Od čtení došlých přečetných přípisů bylo upuštěno, a protože žádných jiných návrhů nebylo, byla sjezdová schůze skončena.

L I D O V É D I V A D E L N I C T V Í

Národ sobě! Letos v srpnu ve výroční den katastrofy, která před 50 lety potkala náš národ, otiskli v Národní Politice můj feuilleton „Hoří Národní divadlo!“.

ADOLF WENIG Cituji zde závěrečné věty:

„... pohled na vyhořelé divadlo byl přezalostný. Tu chvíli netušil ovšem nikdo, že tak záhy povstane jako pták fénix z popela nové Národní divadlo, ještě dokonalejší, ještě krásnější. To bylo umožněno velikým nadšením, se kterým se počaly scházeti nové sbírky ve chvílích, kdy ještě hořelo divadlo. 12. srpna 1881 vyhořelo Národní divadlo — a již 18. listopadu 1883 hráno ponejprv v znovuvybudovaném národním chrámu umění! Kéž by takové nadšení, jakým to bylo způsobeno, zachvátilo národ náš vždy, kdy je toho potřebí!“

Vskutku: za nově oživeným heslem Národ sobě! skládány dary na znovuvybudování divadla velmi záhy. Tak ještě té noci, kdy divadlo hořelo, někteří členové Měšťanské besedy pražské, dlící tou dobou v místnostech besedních, na podnět G. Hodka, jenž první složil 1000 zlatých, sebrali v malé chvíli 6100 zlatých. Z venkova došla ještě mezi požárem telegrafická zpráva od členů Měšťanské besedy a Sokola v Pardubicích, že sebrali na nové divadlo 363 zlaté. Nazejtří po požáru vydáno svolání „Sboru pro zřízení Národního divadla v Praze“, sepsané Fr. Ad. Šubertem, po jehož uveřejnění skládány s krásnou obětavostí a rychlostí příspěvky do pokladny Sboru, jednak v jeho kanceláři, jednak na pražské radnici, v časopisech. Hned druhého dne došlo množství takových darů nebo aspoň telegrafických zpráv o nich. Byly to pravé závody v obětavosti!

Je nasnadě, že tu nemohlo zůstatí pozadu ani naše ochotnictvo. Mezi prvními většími dary spolků uvedeny jsou dary jednot divadelních ochotníků v Hradci Králové (200 zl.), Nymburce (304 zl.), Olomouci (338 zl.), Táboře (200 zl.). A bylo by jistě zajímavé zjistit, jaká byla celková účast našeho ochotnictva na sbírkách. Pohotovost, s jakou přispěchali naši ochotníci, zřejmě je z divadelního plakátu, který mi byl zaslán několik dní po uveřejnění shora zmíněného feuilletonu nepodepsaným odesílatelem. Razítko pošty je Sázava. Děkuji odesílateli za zajímavý plakát, který odevzdám divadelnímu oddělení Národního musea. Uvádím zde znění jeho aspoň částečně:

N á r o d s o b ě !

S L A V N O S T N Í P Ř E D S T A V E N Í
pořádá

družstvo divadelních ochotníků v Březnici
za spoluúčinkování pp. studujících ve prospěch znovuzbudování
důstojného Národního divadla v Praze
dnes, dne 28. srpna 1881 v místnostech p. Fr. Krejčího v Březnici
poprvé

H Y P O C H O N D R

Fraška ve čtyřech jednáních od G. Mosera,
přeložil a na české poměry upravil Gustav Eim

O S O B Y atd.

Datum představení ukazuje, jak si v Březnici přispíšili. Za čtrnáct dní po uveřejnění výzvy k příspěvkům už hráli.

Bylo by zajímavé zvědět, žije-li dnes ještě někdo z těch, jimiž obsazeno bylo 18 rolí té hry. Rovněž zajímalo by nás, kolik jiných ochotnických spolků bylo tak pohotových, jako spolek březnický. Redakce tohoto listu jistě ráda by popřála místa jejich přihláškám o tom. Březničtí ochotníci tehdejší zůstanou i nyní dobrým příkladem našemu ochotnictvu v nadšení pro dobrou věc.

Mezinárodní výbor pro lidové divadelnictví

Letošní schůze konala se v Paříži

v největší národní svátek francouzský, 14. července, oslavujícího dobytí Bastily. Byla významná tím, že Výbor právě naplnil první pětiletí svého trvání, že účast delegátů byla — až na jednoho — úplná a že výsledek jednání byl ze všech dosavadních schůzí nejúspěšnější.

Francouzské Federace v Paříži, v Ženevě a v Bruselu byly reprezentovány prezidentem Claude R o l a n d e m, anglickou Asociací a Drama-ligu zastupovali S e x t o n a J e s s o p, Institut polský ve Varšavě byl zastoupen Ant. D r a g o w s k ý m, Bulharskou Dramu v Sofii zastupoval spis. Botu S a v o v, Matici chorvatskou v Záhřebu dr. Slavko B a t u š i č, Ústř. Matici Div. Ochotnictva Čsl. prof. dr. Otta D u b s k ý a Ústredie Slovenských Ochot. Divadiel Jindr. B a r t e k. Schůzi řídil president Výboru dr. H e r m a n.

V předvečer sjezdu uspořádalo předsednictvo přátelský večer v kavárně „Cardinal“, kterého se zúčastnily také dámy a v kterém v družné zábavě bylo hovořeno o mnohých otázkách lidového divadelnictví. Zejména p. Roland vykládal velmi zajímavě o poměrech francouzských a líčil osamostatnění tamního ochotnictva, které ani nepřipouští součinnost herců z povolání a které působí ve zvýšené míře na repertoír.

Sjezdová schůze konala se v místnosti paláce „Společnosti dramatických autorů a skladatelů“, kterou tato korporace k tomu účelu ochotně propůjčila. Zástupce českoslov. vlády, min. vrch. komisař dr. Mehlhart se tentokrát nemohl schůze zúčastniti pro churavost a ministerstvo pověřilo dra Hermana, aby učinil za něho příslušný projev. Mimo to byli omluveni: vrch. školní rada prof. Jar. Petr, gen. sekretář Výboru, p. řed. Louis Masriera z Barcelony a Alex. Freudenreich ze Záhřebu.

Předseda dr. Herman uvítal přítomné, pozdravil sjezd jménem čsl. vlády a připo-

menul, že Výbor dovršil své první pětiletí, v kterém sdružuje centrální federace Francie, Anglie, Belgie, Švýcar, Španělska, Polska, Jugoslaviie, Bulharska a Československa. Sjezdu po prvé účastní se zástupce Bulharska, kde v Sofii byla utvořena k podnětu předsednictva v poslední době „Balgarská Drama“, a zástupce Slovenského Ústředí. Uvedl, že velká organizace divadelní v New Yorku a česká organizace ochotníků v Chicagu byly pozvány do Výboru. Potom podal přehled činnosti za první pětiletí a poděkoval zvláště franc. Federaci a jejímu presidentovi Rolandovi za to, že umožňují schůze Mezinárodního výboru a účinně jeho práci podporují.

Program schůze byl velmi pestrý a obsažný. Prof. dr. Dubský přečetl zápis o schůzi v Liège minulého roku a podal zprávu o činnosti v uplynulém roce, zprávu pokladní a zprávu redakce „Bulletinu“. K návrhu p. Rolanda usneseno, aby všechny Federace zasílaly redakci „Bulletinu“ 10—12 her z uplynulé sezony, které by mohly zajímati i ostatní země, ovšem nikoli z divadel profesionálních, a aby připojovaly popis sujetu a kritiku. Hry tyto budou pak v Bulletinu uveřejněny a tím bude podporována výměna lidového repertoíru. Dále usneseno, aby sdružené Federace vyměňovaly mezi sebou přesné adresy Federací a jejich předsedů a adresy redakcí jejich časopisů.

Potom bylo důkladně jednáno o překladech her a o právu překladatelském a bylo usneseno, aby všechny Federace daly předsednictvu k dispozici poučení o právu autorském, jaké platí a jak se praktikuje v jejich státech a aby zvláště dodaly adresy všech agentur Společnosti autorů v Paříži.

Stran Bulletinu bylo schváleno, aby každé Federaci, která je členem Výboru, bylo dodáváno po 30 výtiscích a aby za každý další výtisk platily 2 franky.

Ústř. Matice Div. Ochotnictva Čsl. v Praze pozvala Mezinár. výbor na Jiráskovy oslavy do Hronova. Výbor vyslal jako své zástupce pp. Jar. Petra a dra Ot. Dubského.

Konečně bylo jednáno o příští schůzi Mezinár. výboru. Předsednictvo navrhlo, aby

se konala v Praze u příležitosti Vsesokolského sletu. Návrh byl přijat s nadšením a při hlasování podle jmen byl jednomyslně schválen. Z několika stran bylo projevováno přání, aby v Praze byly předvedeny div. hry jako ukázky lidového divadlnictví různých národů. Sestavení programu bylo svěřeno předsednictvu. K sjezdu budou pozvány vlády zúčastněných států, aby vyslaly do Prahy své zástupce.

Ke konci schůze ujal se slova zástupce polského Institutu ve Varšavě p. Dragowski a velmi sympaticky ocenil zásluhy Ústřední Matice Div. Ochotnictva Čsl. v Praze o založení a rozvoj Mezinárodního výboru, zásluhy presidenta dra Hermana a zvláště účinnou podporu československé vlády, načež k jeho návrhu byly vysloveny všem vřelé díky. Po doslovu předsedy byla schůze skončena nadšeným pozdravem „au revoir à Prague“ — na shledanou v Praze, opakovným všemi delegáty. x.

Ú. M. D. O. Č.

Náš Žalov

Josef Prokop mrtev. V pondělí dne 27. července doprovodili jsme na poslední cestě dobrého přítele Josefa Prokopa, předsedu ochotn. bes. „Jan Žižka“ na Smíchově. Zesnulý kamarád, teprve 31 rok stár, stál více let v čele besedy „Jan Žižka“ a ač sám odborově jinak příliš zaměstnán, rád věnoval několik svých volných chvil pro dobro ochotnické myšlenky. V kremaci jménem ochotnictva rozloučil se se zesnulým jednatel P. O. Jenda Liška.

Schůze okrskových režisérů

bude svolána podle usnesení výkonného výboru ÚMDOČ. z 20. září t. r. na neděli 22. listopadu. Vyslání okrskového režiséra bude organizační povinností okrskových rad. Každý okrskový režisér dostane jízdné do Prahy nahrazeno. Schůze bude se konati dopoledne a po případě i odpoledne. Prozatím stanovena témata: Výsledky klasifikačních soutěží, poznatky z „I. Jiráskova Hronova“, zprávy o výsledcích usnesení, učiněných na základě návrhů předešlých schůzí okrskových režisérů a krátká

přednáška dra Erika Kolára z oboru div. režie. Okrskoví režiséři mají také sami navrhnouti ústředí, o kterých otázkách by se mělo ještě jednati. — Pozvání ke schůzi stane se zvláštním oběžníkem, ale její datum se uveřejňuje již nyní, aby s ním každý režisér počítal a aby byly vyloučeny jakékoli omluvy a výmluvy. h—

Organisační řád ÚMDOČ.

bude znova upraven. Ve schůzi výkonného výboru 20. září t. r. bylo opět rokováno o tom, jak je nutno utužiti v našich řadách organizační kázeň nejen pro úspěšnější správu vnitřní, ale zvláště pro uměleckou činnost a bylo usneseno, aby byl organizační řád prozkoumán a podle potřeby opraven a doplněn a aby tyto změny byly předloženy příští valné schůzi ÚMDOČ. ke schválení. h—

Literatura, pomůcky, zaslána a j.

K mikulášským a sylvestrovským zábavám nutno se postarati o veselý a nový program. Známý nakladatel Josef Šváb v Praze III., Mostecká ul. 3, vydal právě tyto veselé novinky: Pánské výstupy (po 3 Kč): Mikulášský proslov histriona, Má žena od divadla, Florian, vzor roztržitosti, Osudy kartáčníka Pijuráda, Proč pan Konopásek Julinku nedostal? Vlasty Buriana pouliční pěvci všech národů. — Dámské výstupy (po 3 Kč): Vláda žen, Učená přednáška slečny Pivoňkové, Pravá umělkyně. Duetta s nápěvy (po 1 Kč): My jsme děti z pivovaru, Veselý zvěřinec, Staré panny. Písne dneška (po Kč 1.80): Švestkové aleje, Je to vůl? Hrací hodiny. A konečně aktovky a sketchy (po 6 Kč): Silvestr ve zvukovém filmu, Půlnoční strašidlo, Příšerných 10 minut, Jára a Minka, Upír, Nový Herodes. Osvobozené divadlo: „Děs“, Její komorná. Podrobný návrh celého programu zašle zdarma.

V dnešním čísle je přiložen prospekt o skvělém díle J. Götzové „Profily českých herců“, které právě vyšlo nákladem Spolku výtvarných umělců „Mánes“ v Praze. Je to dosud prvá monografie českého herectva. Doporučujeme dílo všem knihovnám. Vyžádejte si u svého knihkupce.

„ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO“ vychází 20krát ročně, vždy 15. a posledního v měsíci, kromě července a srpna. Vydává je Matice Divadelní, spolek pro péči o kulturní zájmy čsl. divadlnictví, nákladem Zemědělského knihkupectví A. Neubert v Praze-II., Hybernská 12, kdež je i administrace. Roční předplatné Kč 44.— i s pošt. Jednotlivá čísla po Kč 2.50. Novinová sazba povolena řed. pošt a tel. čís. 814/VII. 1928. Tiskem Tempa Praha-II. Odpovědný redaktor Jakub Rydvaň (inž. Václav Sommer) bydlí Praha VI., Neklanova 44 a bývá přítomen v nakladatelství Neubertově zpravidla denně po 4. hod., nebo v úterý a pátek kol 6. hod. v kanceláři Matiční, Praha II., Ostrovní 16. Reklamace nedošlého čísla vyřizujeme jen do 14 dnů po vyjití čísla následujícího.